[א]פחות מארבע אמות נידון משום לחי ואין צריך לחי אחר להתירו ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו אותו לחי היכן מעמידו אי דמוקי ליה בהדי' אוספי הוא דקא מוסיף עליה אמר רב פפא [ב]דמוקי ליה לאידך גיסא רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפילו תימא דמוקי לה בהדי' [ג]דמטפי ביה או דמבצר ביה אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא במבוי שמונה אבל במבוי שבעה[ד] ניתר בעומד מרובה על הפרוץ וקל וחומר מחצר ומה חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ מבוי שניתר בלחי וקורה אינו דין שניתר בעומד מרובה על הפרוץ מה לחצר שכן פרצתה בעשר תאמר במבוי שפרצתו בארבע[ה] קסבר רב הונא בריה דרב יהושע מבוי נמי פרצתו בעשר למאן קאמרינן לרב הונא והא רב הונא פרצתו בד' סבירא לי' רב הונא בריה דרב יהושע טעמא דנפשיה קאמר רב אשי אמר אפילו תימא [ו]במבוי שמונה נמי לא צריך לחי מה נפשך אי עומד נפיש ניתר בעומד מרובה על הפרוץ ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת דשוו תרוייהו כי הדדי הוה ליה ספק דבריהן [ז]וספק דבריהן להקל: אמר רב חנין[ח] בר רבא אמר רב מבוי שנפרץ

מצידו

[ט]**פחות מד' אמות.** ברוחב המבוי נידון משום לחי וקמכינן עליה ואע"ג דלאו לשם לחי איקבע דקיימא לן הלכתא כאביי בלחי העומד מאליו דכשר[י]: **ד' אמות.** אם היה כותל בולט לתוך רוחב המבוי ד' אמות נידון משום מבוי כלומר כיון לאורך הכשר מבוי ניתר בכך בעצמא ומיקרי מבוי הכא נמי נפיק מתורת לחי דלא סמכינן עליה אע"ג דלאי עבדיה משום לחי הוי כשר דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו הכא כיון דלאו להכי איקבע אנן במחשבה לא מצינן לאפוקיה מתורת כותל ולשוייה לחי דכיון דנפק ליה מתורת לחי ונמצא שאין תיקון למבוי זה וצריך לחי אחר להתיר המבוי. אלמא מדקתני דבציר מד' אמות לא הוי מבוי לאפוקי מתורת לחי שמע מינה הכשר מבוי בד' אמות[י]: **בהדיה.** אצלו ברוחב המבוי: **כאידך גיסא.** אצל כותל האחר כנגדו: **דמטפי ביה או דמבצר ביה.** גבוה ממנו או נמוך ממנו. א"נ או עב ממנו או דק ממנו כדי שימשך ממנו ולחוץ או הימנו ולפנים: **במבוי שמונה.** שרחב שמונה אמות וכל שכן אם יותר: **אבל במבוי שבעה ניתר.** המבוי ואע"פ שאין זה לחי הואיל וסתימת הפתח מרובה על הפרוץ: **ומה חצר.** מרובעת או רחבה יותר על אורכה שאינה ניתרת בלחי וקורה אם נפרץ כותל שעל פני רשות הרבים על פני כולו והעמיד בו לחי משהו אינו מתיר אא"כ יש בו פס ד' כדאמרינן לקמן בפרקין (ד' יא.) פסי חצר צריכין שיהא בהן ארבעה: **ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ.** אפילו נפרצו בה פרצות הרבה בד' מחיצותיה סביב ונשתייר שם מן העומד עד שרבו עומדים על הפרוצות מותרות[ח] בלא שום תיקון: **מבוי שניתר.** פתיחת כותלו הסמוך לרשות הרבים בלחי משהו: **אינו דין שיהא ניתר בעומד מרובה על הפרוץ.** בלא שום סימן אחר. ומיהו מבוי שמונה אע"ג דבהאי קל וחומר נמי מצי למישרייה דהא יותר מארבעה טפחים הוי האי פס וחצר משתרייא בפס ד' כיון דלאו לשם לחי הוקבע שם ולא לשם תיקון פס הוקבע שם כי היכי דיצא מתורת לחי יצא מתורת פס ולא מנכרא מילתא ואמרינן זהו פתחו ולא נעשה בו תיקון להתירו: **חצר** אין פירצת עשר אוסרת בה אא"כ הוי מלואו בכותל או יותר מעשר והכי קיימא לן במתניתין (לקמן ד' טו:) כל פירצה שהיא בעשר[ט] אמות מותרת: **תאמר במבוי.** דאמר רב הונא בארבעה לקמן (ד' ו.): **למאן קאמרינן לרב הונא.** האי ק"ו אליבא דמאן קאמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אליבא דרב הונא רביה תלמידיה דרב דהא הך שמעתין דלחי הבולט רב הונא אמרה ומילתיה דרב הונא קא מפרש רב הונא בריה דרב יהושע: **פירצתו בד' סבירא ליה.** לקמן בשמעתין: **טעמא דנפשיה קאמר.** והכי קאמר במבוי שמונה קא מסתברא מילתיה דרב הונא אבל במבוי שבעה לא מסתברא כוותיה דאיכא למישריה בקל וחומר: **אי עומד.** מרובה על הפרוץ שהיו ארבע אמותיו של לחי שוחקות ונמצא פרוץ חסר מארבע הרי ניתר בכך: **ואי פרוץ.** מרובה נמצא שאין ד' שלימות בלחי ונידון משום לחי דהא רוב בני אדם אין יכולין לצמצם: **מאי אמרת.** לאוקמו דילמא צמצם וכי הדדי נינהו ואין כאן לחי שהרי יש בו ארבע אמות ולא עומד מרובה: **הוי ספק דבריהם.** שמא צמצם ואסור ושמא לא צמצם ומותר דטלטול מבוי מדרבנן הוא וספק דבריהם להקל:

מצידו

פחות מארבע אמות נידון משום לחי. וקמכינן עליה ואע"ג דלאו לשם לחי הוקבע משום דקיימא לן כאביי בלחי העומד מאליו ואפילו לר"ת דפסק כרבא מ"מ הכא איירי אליבא דרב הונא ואביי מרב הונא דייק לה לקמן בפירקין (ד' טו.) ונראה דרש"י מדקדק דמיירי הכא בלא הוקבע לשם לחי מדמפליג בין ד' לפחות מד' דאילו עבדיה לשם לחי הוי כשר בכל ענין דמשום דריבה בסתימתו לא גרע מלחי משהו כדפי' רש"י בסמוך אבל ההיא דלקמן (דף י.) דלחי המוסף הואיל והוי לאורך המבוי ואינו סותמו דנידון משום מבוי אפילו הוקבע לשם לחי ולהכי כי דייק מיניה לקמן (ד' י.) שמע מיניה תלת לא קאמר שמע מינה ד' דלחי העומד מאליו הוי לחי ולקמן (דף ט.) פרש"י ולרשב"ג ליהוי כנראה מבחוץ ושוה מבפנים שכן דרך מעמידי לחי שמושכין קימע' כלפי חוץ א"כ משמע דר"ל אע"ג דהוקבע לשם לחי נידון משום מבוי:

ארבע אמות נידון משום מבוי. * אפילו למ"ד (א) (לקמן ד' טו.) לחי משום מחיצה דהיה לו להועיל יותר אם סותמו מ"מ היכר קלת בעינן ואע"ג דהיכא דהעמידהו לשם לחי לפי' הקונטרס מועיל אע"ג דאין היכרא מ"מ י"ל כשהועמד לשם לחי יש קול ואיכא היכרא:

אותו לחי היכן מעמידו. במבוי רחב יותר משמונה קא בעי דברוחב ח' היכן שיעמידנו הוי עומד מרובה: **קל** וחומר מחצר. אע"ג דחצר ומבוי שוין דבשהן מרובעין צריכין פס ד' ואם ארכן יותר על רחבן ניתרין בלחי וקורה מכל מקום עביד קל וחומר שפיר דבמקום דלא מהני לחי וקורה דהיינו במרובעים מהני עומד מרובה ואמחיצה רביעית הוא דעביד קל וחומר דליהני עומד מרובה אבל שיועיל עומד מרובה בכל ד' מחיצות ליכא למילף דדיו לבא מן הדין להיות כנדון כמו לחי: **אינו** דין שיהא ניתר בעומד מרובה. פירש בקונט' ומיהו במבוי ח' אע"ג דבהאי ק"ו נמי מצי למשרייה דהא יותר מד' הוי האי פס וחצר משתריא בפס ד' כיון דלאו לשם לחי הוקבע ולא לשם תיקון פס הוקבע כי היכי דאפקינן מתורת לחי אפקינן נמי מתורת פס ור"י פי' דאין סברא ללמוד לענין תורת פס מחצר * דבחצר הפס מהני משום מחיצה משום הכי כל שכן דמהני היכא דסותמו טפי אבל במבוי שהקילו חכמים בלחי אפי' למ"ד משום מחיצה צריך שיהא שם לחי עליו אבל לענין עומד מרובה הוי ק"ו טוב משום דהוי מחיצה גמורה שמועיל בכל ד' דפנות אבל לחי ופס לא מהני אלא במחיצה רביעית וליכא למימר פס ד' אמות יוכיח דמהני בחצר ולא מהני במבוי אף אני אביא עומד מרובה דכיון שאין יכול ללומדו מק"ו הכא נמי ליכא למימר תוכיח ועוד מה לפס ד' אמות שכן לא מהני אלא במחיצה רביעית תאמר בעומד מרובה דמהני בכל ד': **תאמר** במבוי שפירצתו בארבע'. וא"ת והיא גופיה נילף מק"ו מחצר שיהא פרצתו בעשר ומאי טעמא דרב הונא דאמר בארבע וי"ל דלא שייך ק"ו אפרצת עשר משום דהיא הנותנת דבשביל שמבוי ניתר אפי' בלחי משהו הוי פרצתו בד' ואפילו לאידך לישנא דאמר לקמן (ד' י.) גבי פסי בירות כיון דאקילו בהו חד קולא אקילו בהו קולא אחריתי התם משום עולי רגלים הקילו קולא יתירא מפני דוחקן וא"ת א"כ מאי פריך מה לחצר שכן פרצתו בי' מה פירכא היא זו נימא היא הנותנת משום דלא התרתיו אלא בעומד מרובה שרי עד עשר וי"ל דהיא הנותנת לא אמרי' אלא לסתור הק"ו אבל לסתור הפירכא כדי לקיים הק"ו לא אמר: **שפרצתו** בד'. וא"ת ונעשה ק"ו מלחי וקורה שאין מועיל בחצר מהני במבוי עומד מרובה כו' וי"ל דאיכא למימר פירצ' עשר תוכיח וליכא למימר דנילף שלא יועיל לחי וקורה למבוי ועומד מרובה לחצר דגמירי לה מסיני דמהני וכן שיועיל לחי וקורה לחצר ליכא למילף דגמירי דבעי פס ארבעה ועוד דמעומד מרובה ליכא למילף דמה לעומד מרובה דמהני בכל ד' דפנות וממבוי נמי ליכא למילף דמה למבוי שכן פרצתו בארבעה לרב הונא: **וספק** דבריהם להקל. וא"ת תיפוק ליה דקיימא לן כפירקין (ד' טו:) דפרוץ כעומד מותר וי"ל דהכא (ב) קיימא לן אליבא דרב הונא בריה דרב יהושע דאית ליה לקמן (ד' טו:) פרוץ כעומד אסור וא"ת ואמאי הוי ספק דבריהם הא קיימא לן דבידי אדם אפשר לצמצם דקיימא לן כרב פפא דאמר פרוץ כעומד מותר ואי לא אפשר לצמצם ליחוש דילמא פרוץ מרובה וכן בפרק ב' דחולין (ד' כח:) דפליגי במחצה על מחצה אי הוה כרוב משמע דאפשר לצמצם והא דאמרינן בפרק ג' דיבמות (ד' כח.) לא סתם לן תנא כר"י הגלילי דאמר אפשר לצמצם היינו בידי שמים ובהזורק (גיטין ד' עח.) גבי ספק קרוב לו ספק קרוב לה דאמר ויחזו הי מינייהו קדים וכ"ת כשבאו שניהן בבת

אחת

עין משפט נר מצוה

לג א ב ג ד מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה כב טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף יג:

◆

רב ניסים גאון

חצר שאינה ניתרת בלחי וקורה ניתרת במרובה עומד על הפרוץ. לפנינו בזה הפרק פרשו כי החצר צריכה פסין ואין מועיל לה לחי וקורה כלום. וזהו שאמרו חצר ניתרת בפס אחד, ר' אומר בב' פסין, אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן חצר צריכה ב' פסין. וטעמו שלדבר שהיא ניתרת בעומד מרובה על הפרוץ, כי כל מחיצות שלשתם צריכות עומד מרובה על הפרוץ חוץ מפסי ביראות כמו שאנו עומדים לפרשו וכל שכן המבוי שמועיל בו לחי וקורה שיועיל בו עומד מרובה על הפרוץ. מה לחצר שכן פרצתה בי'. כבר הזכרנו מה שאמרה המשנה בזה הפר' כל פרצה שהיא כי' אמות כו'. וגם בפרק חלון כותל שבין ב' חצרות גבוה י' טפחים. נפרץ הכותל עד י' אמות מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד מפני שהיא כפתח. כבר נתברר לך כי פרצת חצר בי', ומה שאמרו פרצת מבוי בד'. כבר מפורש אחר כן ר' הונא אמר אחד זה ואחד זה בד'.

◆

רבינו חננאל

ומיבעיא לן הא דתני בבולט וצריך לחי להתירו אותו לחי היכן מעמיד, אם מעמידו בראשו של בולט נמצא מוסיף עליו. ופריק רב פפא דמוקים ליה כנגדו בכותל האחר שכנגדו. רב הונא א' לעולם אינו מעמידו אלא בראשו של בולט, וכגון שבולטו יתר או פוחתו, שיהא נראה או בולט או שוקע, אבל משוה עם אותו לחי הבולט לא. אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא במבוי ח' אמות. שנמצא הבולט ד' אמות, ונמצאו עוד ד' אמות מבוי. והכל צריכין דבר להתירו. אבל מבוי ז' אמות וד' מהן לחי הבולט, אין צריך לחי אחר להתירו, אלא נידון כעומד מרובה על הפרוץ מק"ו וכו'. ופרקינן מה לחצר שכן פירצתה בעשר, דתנן חצר שנפרצה מב' רוחותיה וכו'. ואוקמה רב בעשר וכגון שנפרצה בקרן זוית דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי. תאמר במבוי שפירצתו בד'. ופרקינן סבר רב הונא בריה דרב יהושע פרצת מבוי נמי בעשר. ורב אשי אמר אפילו תימא במבוי ח' לא צריך לחי. מה נפשך אי עומד נפיש הרי הותר בעומד מרובה על הפרוץ, אי פרוץ נפיש נידון משום לחי. מאי אמרת כי הדדי נינהו הוי ספק דבריהן וספק דבריהן להקל. אמר רב נתן בר' אבא אמר רב פירצת מבוי

מסורת הש"ס

א) [שבת יעב"ץ], ב) [בס"א: בארבעה], ג) [שבת לג. לקמן מה: כילה כ:], ד) [בס"א: חנן], ה) [מכאן שייך עוד לע"א], ו) [לקמן טו.], ז) [עי"כ שייך לע"א], ח) בס"א: מותרת, ט) בס"א: כעשר. י) בס"א: בארבעה.

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ארבע וכו' למאן דאמר. נ"ב לקמן בדף יג ע"ב: (ב) ד"ה וספק וכו' וי"ל דהכא קאי אליבא דרב הונא:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ארבע. אפילו למ"ד. נ"ל דצריך כן דהא מרא דשמעתין הוא ר"ה ואיהו ס"ל לקמן דף טו דלחי העומד מאליו הוי לחי והוו למ"ד לחי משום מחיצה עיי"ש: ד"ה אינו דין. דבחצר הפס מהני משום מחיצה. עיין לקמן דף ט ע"ב תוס' ד"ה כותל: